

Īpašo noteikumu iepirkumiem autotransporta jomā piemērošana

Arita Ūdre

Iepirkumu uzraudzības biroja
vecākā referente

2012.gada 29.martā

Saturs

- Regulējuma nepieciešamība
- Regulējuma būtība
- Regulējuma praktiskā piemērošana
- Papildu informācija

Regulējuma nepieciešamība

Ilgtspējīga attīstība

- **Ilgtspējīga attīstība** – attīstība, kas apmierina pašreizējās vajadzības, neapdraudot nākamo paaudžu iespējas apmierināt viņu vajadzības.
- **Vides un ekonomikas integrēta ilgtspējīga attīstība** – plaša un visaptveroša attīstība, līdzsvarojot vides un ekonomikas aspektus, tajā skaitā tāda ilgtspējīga patēriņa un ražošanas veicināšana, kas sabalansētu ekonomikas izaugsmi un vides degradāciju.

Jautājuma aktualitāte

- Pieaug oglekļa dioksīda (CO₂) emisiju daudzums, kas ir globālās sasilšanas un attiecīgi tās radīto seku cēlonis.
- “Zaļais” publiskais iepirkums, tajā skaitā videi draudzīgu un energoefektīvu autotransporta līdzekļu publiskais iepirkums, ES izvēlēts kā līdzeklis CO₂ emisiju samazināšanai.

SEG un globālā sasilšana

- **Siltumnīcefekta gāzes** ir gāzes, kas atmosfērā rada barjeru, kas kavē saules enerģijas rezultātā sasildītās Zemes virsmas uzkrātās enerģijas nokļūšanu atpakaļ izplatījumā infrasarkanā starojuma veidā, tādējādi radot siltumnīcas efektu, kas ir globālās sasilšanas cēlonis.

Oglekļa dioksīds (CO_2), tvaiki (H_2O), metāns (CH_4), slāpekļa oksīds (N_2O), hlorfluorogļūdeņraži (CFC) un sēra heksafluorīds (SF_6).

Visbūtiskāk globālo sasilšanu ietekmē tieši CO_2 (55-70%).

- **Globālo sasilšanu** raksturo Zemes vidējās temperatūras palielināšanās un būtiskas visas klimata sistēmas izmaiņas.

Prognozes

- CO₂ emisijas ES līdz 2030.gadam pieaugs par aptuveni **5%** un globālās emisijas – par **55%**.
- Līdz 2100.gadam Zemes virsmas vidējā temperatūra varētu pieaugt **no 1,4°C līdz pat 5,8°C** (ANO).
- Lai globālo sasilšanu noturētu kontrolējamā līmenī, tas ik gadus maksātu **ne vairāk kā 1% globālā IKP**, savukārt bezdarbības sekas varētu izmaksāt **vismaz 5% IKP**, bet sliktākajā gadījumā – **līdz pat 20%**. Rezultāts – ekonomiskā krīze. (Nikolass Sterns)

Transporta nozare

- CO₂ emisiju apjomi transporta nozarē ES pieaug daudz straujāk nekā jebkurā citā nozarē, atsverot citās nozarēs panākto emisiju samazinājumu.
- Gaisa piesārņojums atstāj iespaidu uz iedzīvotāju veselību.
- Nepieciešama jaunas paaudzes – videi draudzīgu un energoefektīvu – transportlīdzekļu ražošana, samazinot CO₂ un piesārņotāju emisiju apjomu, enerģijas patēriņu un atkarību no naftas.

Publiskais iepirkums

- Publiskais iepirkums ES ir **19%** apmērā no IKP (2011).
- 2005.gada dati – publiskais sektors ES ik gadus iegādājas aptuveni:
  - 110 000 vieglo automobiļu;
  - 110 000 citu mazjaudas transportlīdzekļu;
  - 35 000 kravas automobiļu;
  - 17 000 autobusu.

Attiecīgās **tirgus daļas** ir:

- mazliet mazāk nekā **1%** vieglajiem automobiļiem;
- aptuveni **6%** furgoniem un kravas automobiļiem;
- aptuveni **trešdaļa** autobusiem.

Videi draudzīgu un energoefektīvu autotransporta līdzekļu publiskais iepirkums

- Brīvprātīgās izvēles princips vides aizsardzības jeb “zaļo” prasību noteikšanā nav izrādījies pietiekami efektīvs.

- **Direktīvas 2009/33/EK mērķi:**
  - sekmēt un stimulēt videi draudzīgu un energoefektīvu transportlīdzekļu tirgu;
  - palielināt transporta nozares ieguldījumu ES vides, klimata un enerģētikas politikā;
  - radīt transportlīdzekļu kritisko masu rentablai Eiropas rūpniecības attīstībai.

Regulējuma būtība

PIL 46.¹ pants un SPSIL 19.pants

- Piemērojami **iepirkuma procedūrās** kopš 2011.gada 6.janvāra.

- **Piegādes līgumi** – pirkumi, noma, noma ar izpirkuma tiesībām un nomaksas pirkumi.

- **M₁, M₂, M₃, N₁, N₂ un N₃ kategorijas** transportlīdzekļi (jauni vai lietoti, neatkarīgi no patērētās enerģijas veida) :
  - pasažieru automobiļi (M₁);
  - vieglie komerciālie transportlīdzekļi (N₁);
  - lieljaudas transportlīdzekļi (N₂, N₃);
  - autobusi (M₂, M₃).

Prasības nepiemēro

- šādu transportlīdzekļu iepirkumos:
  - transportlīdzekļi, kuru pamatfunkcija nav saistīta ar piedalīšanos ceļu satiksmē;
  - transportlīdzekļi, kuru maksimālais projektētais ātrums nepārsniedz 25 km/h;
  - speciālie militārie transportlīdzekļi.

Nosakāmās prasības (izvērtējamie faktori)

■ Izvērtē vismaz:

- enerģijas patēriņu;
- oglekļa dioksīda (CO_2) emisiju apjomu;
- slāpekļa oksīdu (NO_x), metānu nesaturošo ogļūdeņražu (NMHC) un cieto daļiņu (PM) emisiju apjomu.

Citas prasības, ko var noteikt

- trokšņa emisiju līmenis;
- pārnesumu pārslēgšanas indikatoru (*GSI*) esamība;
- riepu spiediena kontroles sistēmu (*Tyre Pressure Monitoring Systems*) esamība;
- gaisa kondicionēšanas gāzes globālās sasilšanas potenciāls (*GWP*);
- zemas viskozitātes motora smēreļļu (*Low Viscosity Lubricant*) izmantošana;
- riepu ar zemu trokšņa emisijas līmeni izmantošana;
- riepu ar zemu rites pretestību izmantošana;
- riepu, kuru protektoru gumijā nav eļļu, uz ko attiecas marķēšana saskaņā ar Direktīvu 67/548/EEK, izmantošana;
- vadītāju apmācīšana braukt ekoloģiski, lai samazinātu degvielas patēriņu.

Prasību noteikšana

- **Prasības var noteikt:**
  - tehniskajās specifikācijās;
  - kā piedāvājumu vērtēšanas kritērijus;
  - gan tehniskajās specifikācijās, gan kā piedāvājumu vērtēšanas kritērijus.

- Piedāvājumu vērtēšanas kritērijam jābūt ar **vismaz 10-15%** īpatsvaru.

Ekspluatācijas izmaksu aprēķināšana

- Ja izvēlas prasības noteikt kā piedāvājumu vērtēšanas kritērijus, tad ietekmes uz enerģētiku un vidi faktorus **var** izteikt un izvērtēt naudas izteiksmē, izmantojot MK noteikto metodiku autotransporta līdzekļu ekspluatācijas izmaksu aprēķināšanai. **Tas nav obligāti!**
- **MK 21.12.2010. noteikumi Nr. 1184** “Noteikumi par transportlīdzekļu kategorijām, uz kurām iepirkumos attiecināmas īpašas prasības, un transportlīdzekļu darbmūža ekspluatācijas izmaksu aprēķināšanas metodiku”.
- Kalkulators: <http://www.iub.gov.lv/kalkulators>

TRANSPORTLĪDZEKĻA DARBMŪŽA EKSPLUATĀCIJAS IZMAKSU APRĒĶINA KALKULATORS

Piedāvājumu iesniegšanas termiņš:	<input type="text" value="29-03-2012"/>
Aprēķinos izmantojamais darbmūža nobraukums(km):	<input type="text"/>
Degvielas veids:	<input type="text" value="Dīzeļdegviela"/>
Degvielas patēriņš(l/100km):	<input type="text"/>
Oglekļa dioksīda (CO2) emisijas(g/km):	<input type="text"/>
Oglekļa dioksīda (CO2) emisiju izmaksas uz kilogramu (Ls/kg): 	<input type="text"/>
Slāpekļa oksīdu (NOx) emisijas(g/km):	<input type="text"/>
Metānu nesaturošo ogļūdeņražu (NMHC) emisijas(g/km):	<input type="text"/>
Cieto daļiņu (PM) emisijas(g/km):	<input type="text"/>

Aprēķināt

Enerģijas patēriņš (MJ/km):

Transportlīdzekļa darbmūža ekspluatācijas **izmaksas saistībā ar enerģijas patēriņu** (Ls):

Transportlīdzekļa darbmūža ekspluatācijas **izmaksas saistībā ar CO2 emisijām** (Ls):

Transportlīdzekļa darbmūža ekspluatācijas **izmaksas saistībā ar NOx emisijām** (Ls):

Transportlīdzekļa darbmūža ekspluatācijas **izmaksas saistībā ar NMHC emisijām** (Ls):

Transportlīdzekļa darbmūža ekspluatācijas **izmaksas saistībā ar PM emisijām** (Ls):

Transportlīdzekļa darbmūža ekspluatācijas **izmaksas saistībā ar piesārņotāju emisijām** (Ls):

Transportlīdzekļa darbmūža ekspluatācijas **kopējās izmaksas** (Ls):

Regulējuma praktiskā piemērošana

Piemērs: prasības tehniskajās specifikācijās

- Degvielas patēriņš pilsētā nepārsniedz 8 l/ 100 km.
- CO₂ emisiju daudzums nav lielāks par 180 g/km.
  - CSDD mājaslapas sadaļas “Citi pakalpojumi” apakšsadaļa “Rokasgrāmata par vidējo degvielas patēriņu”
http://www.csdd.lv/lat/par_csdd/rokasgramata_par_videjo_degvielas_paterinu/
- Automašīna atbilst vismaz piesārņotāju emisiju standarta Euro 4 emisijas prasībām.

Piemērs: piedāvājumu vērtēšanas kritēriji

- Cena – 75 punkti.
- Degvielas patēriņš – 15 punkti.
- CO₂ emisijas – 5 punkti.
- Atbilstība augstākam piesārņotāju emisiju standartam – 5 punkti:
  - Euro 5 – 3 punkti;
  - Euro 6 – 5 punkti.

VAI

- Cena – 80 punkti.
- Eksploatācijas izmaksas – 20 punkti.

Sliktie piemēri

- “pretendentam jānodrošina šādas vides prasības – automašīnas atbilstība izplūdes izmešu standartu EURO IV vai EURO V emisijas prasībām un atbilstība Ministru kabineta 2010.gada 21.decembra noteikumiem Nr.1184”;
- “pretendenta piegādātajiem nomātiem auto ir jāatbilst vismaz minimālajām prasībām, kuras norādītas 2010.gada 21.decembrī izdotajiem MK noteikumiem Nr. 1184”;
- “kā enerģijas izmaksu vērtība tiek pieņemts 0,0281Ls/MJ”;
- Ja jā, norādiet informāciju par šīm prasībām: CO2 izmešu daudzums kombinētajā ciklā - atbilstoši Euro 4 vai Euro 5 prasībām (Piedāvātajiem transportlīdzekļiem jāatbilst 2009.gada 22. decembra MK noteikumu Nr.1494 „Mopēdu, mehānisko transportlīdzekļu, to piekabju un sastāvdaļu atbilstības novērtēšanas noteikumi” prasībām)

Automašīnu dati

- Visi dati pieejami par:
    - pasažieru automobiļiem (M_1) un
    - vieglajiem komerciālajiem transportlīdzekļiem (N_1).
  - Problēmas ar:
    - lieljaudas transportlīdzekļiem (N_2, N_3) un
    - autobusiem (M_2, M_3)
- attiecībā uz
- degvielas patēriņu un
  - CO_2 emisijām.

Piesārņotāju emisiju standarti

- Iekšauti:
  - regulā 715/2007 (M_1 , M_2 , M_3 , N_1 , N_2);
  - direktīvā 2005/55/EK (N_3).
- **Lietotajiem** transportlīdzekļiem nav jāmēģina noskaidrot patiesais piesārņotāju emisiju daudzums, bet ir jāņem vērā tas Euro standarts, kas transportlīdzeklim piešķirts, to saražojot.
- **Dīzeļa** transportlīdzekļiem nav rādītāju attiecībā uz metānu nesaturošo oglekļaūdeņražu (NMHC) emisiju apjomu, tāpēc to nevērtē. **Benzīna** transportlīdzekļiem – tikai sākot ar Euro 5 standartu.

Problēmas regulējuma piemērošanā

- Iepirkuma procedūru nolikumos netiek ietverti visi izvērtējamie ietekmes uz enerģētiku un vidi faktori.
- Piedāvājumu vērtēšanā tiem tiek piešķirts maznozīmīgs īpatsvars, kas neļauj sasniegt normatīvā regulējuma mērķi.
- Tiek izmantota metodika ekspluatācijas izmaksu aprēķināšanai, taču nav skaidrs, kā to pielietot, vai arī nav norādīti visi nepieciešamie parametri, kas tiks izmantoti aprēķinā.

Nolikumā jānorāda (1)

- **Transportlīdzekļa nobraukums**, kas tiks ņemts vērā aprēķinā.
  - Ja tas nav norādīts, tad aprēķinā izmanto MK noteikumos norādīto:
    - pasažieru automobiļi (M_1) – 200 000 km;
    - vieglie komerciālie transportlīdzekļi (N_1) – 250 000 km;
    - lieljaudas transportlīdzekļi (N_2, N_3) – 1 000 000 km;
    - autobusi (M_2, M_3) – 800 000 km.
  - Lietotajiem transportlīdzekļiem aprēķina atlikušo nobraukumu, piemēram:
    - 200 000 km - 50 000 km = 150 000 km.

Nolikumā jānorāda (2)

- Aprēķinos izmantojamā **oglekļa dioksīda (CO₂) emisiju izmaksu vērtība**, jo noteikumu 3.tabulā tā ir norādīta amplitūdā:
0,0211-0,0281 Ls/kg.
  - Ja nav norādīta, tad izmantojama vērtība 0,0211 Ls/kg.
- Aprēķinos izmantojamā **dzinēja energoietilpības vērtība**, ja tiks izmantota dabasgāze, jo noteikumu 2.tabulā tā ir norādīta amplitūdā: 33-38 MJ/Nm³.
  - Ja nav norādīta, tad izmantojama vērtība 33 MJ/Nm³.

Nolikumā jānorāda (3)

- Tas, vai tiks izmantota noteikumu 12.punktā dotā iespēja izmaksu aprēķinā izmantot **augstākas vērtības** par noteikumu 3.tabulā noteiktajām (bet ne vairāk par 2 reizēm augstākas), un attiecīgās vērtības.
  - Šādā gadījumā nav izmantojams IUB mājaslapā ievietotais kalkulators.

Nolikumā ieteicams norādīt

- **Monetāro vērtību enerģijas izmaksu aprēķināšanai, ja tā zināma (atkarīgs no piedāvājumu iesniegšanas termiņa).**
  - Tiek publicēta IUB mājaslapā katra mēneša 15.datumā (ja vien tā nav brīvdiena vai svētku diena):
    - sākuļlapā;
    - sadaļas “Zaļais iepirkums” apakšsadaļā “Auto iepirkumi”.

- STATISTIKA
- MEKLĒT
- BIEŽĀK UZDOTIE JAUTĀJUMI
- IESNIEGT PAZIŅOJUMU MK NOTEIKUMU NR.65 KĀRTĪBĀ

REGISTRĒTIEM LIETOTĀJIEM

Publikāciju vadības sistēma

VALŪTAS KURSS

Valūta	LR CB
EUR	0.7028
GBP	0.8410
USD	0.5300

AUTO IEPIRKUMI

Atbilstoši MK 21.12.2010
noteikumu Nr.1184 9. punktam
no 15.03.2012. līdz 15.04.2012.
izmantojama šāda vērtība: 0.0159 Ls/MJ
Kalkulators Arhīvs

Paziņojumos norādāmā informācija

- Jāatzīmē, ka ir iekļautas vides aizsardzības prasības:

V.3) Iepirkuma dokumentos ir iekļautas vides aizsardzības prasības

JĀ Nē

Ja jā, norādiet informāciju par šīm prasībām:

- Jāapraksta, kādas prasības iekļautas (neder: “norādītas nolikumā”, “atbilstoši MK 21.12.2012. noteikumiem Nr. 1184” vai tml.)

- CPV kods:

- 34100000-8 Mehāniskie transportlīdzekļi
- vai kāds apakškods.

Papildu informācija

Par videi draudzīga autotransporta iepirkumiem

- IUB skaidrojums par regulējuma piemērošanu:
<http://www.iub.gov.lv/node/240>
- *Transports. Zaļā publiskā iepirkuma (ZPI) preču un pakalpojumu lapa.*
http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/transport_GPP_product_sheet_lv.pdf
- *Videi draudzīgs “iepirkums”! – Videi draudzīga valsts iepirkuma rokasgrāmata. 2.izdevums.*
<http://www.iub.gov.lv/node/62>

Par ilgtspējīgu attīstību un vides pārmaiņām

- Römpczyk E. *Gribam ilgtspējīgu attīstību.*
http://www.varam.gov.lv/files/text/Book_gribamia.pdf
- *Stern Review: The Economics of Climate Change: Executive Summary.*
<http://siteresources.worldbank.org/INTINDONESIA/Resources/226271-1170911056314/3428109-1174614780539/SternReviewEng.pdf>

Paldies par uzmanību!

Jautājumi?